LANDSKRONA STAD

Stadsledningsförvaltningen
Kvalitets- och utvecklingsavdelningen

Datum
2022-09-23

Er Referens

Handläggare
Tim Andersson Ljung

Vår Referens
2022/2259

Nämnd
Kommunstyrelsens arbetsutskott
Kommunstyrelsen

Datum
2022-10-03
2022-10-13

Remiss från Socialdepartementet - Vistelseförbud för barn

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har sänt över författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn på remiss till Landskrona stad.

Uppdraget har varit att särskilt belysa vilka konsekvenser en begränsning av enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället kan få och hur en sådan möjlighet förhåller sig till grundläggande fri- och rättigheter och till Sveriges internationella åtaganden. Syftet med ett vistelseförbud är att hindra barnet från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka barnets hälsa eller utveckling negativt.

I uppdraget har ingått att oavsett ställningstagande i fråga om behov, lämna förslag till författningsändringar.

Utredningen förespråkar att ett sådant vistelseförbud som diskuteras i utredningen inte ska införas. Trots ställningstagandet i sak lämnas, i enlighet med uppdraget, förslag till en reglering om vistelseförbud i syfte att förebygga och förhindra att barn far illa. Bestämmelserna om vistelseförbud föreslås införas i Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att till Socialdepartementet översända individ- och familjenämndens yttrande som sitt eget.

Ärendeberedning

Remisshandlingen ankom från Socialdepartementet den 22 juni 2022 och sändes till individ- och familjenämnden och utbildningsnämnden för yttrande. Individ- och familjenämndens synpunkter inkom den 22 september 2022 medan utbildningsnämnden beslöt att inte yttra sig.

Sammanfattning av yttrande

Individ- och familjenämnden är eniga med utredningen som förespråkar att ett sådant vistelseförbud som diskuteras i utredningen inte ska införas, men kommenterar ändå de föreslagna författningsändringarna. I bilagt dokument finns yttrandet i sin helhet.

Stadsledningsförvaltningen instämmer i individ- och familjenämndens bedömning och anser kommunstyrelsen kan anta individ- och familjenämndens yttrande som sitt eget.

Bilagor

1 Remiss från Socialdepartementet - Vistelseförbud för barn
2 Individ- och familjenämndes yttrande på remissen - Vistelseförbud för barn

Stadsledningsförvaltningen

Carina Leffler	Jan Persson
Stadsdirektör	Utredningschef

Denna tjänsteskrivelse är godkänd digitalt och saknar därför egenhändiga underskrifter.

Landskrona stad

Individ- och familjenämnden
Datum
2022-09-22

§ 94 Dnr IFN 2022/1978

Remissvar DS 2022:12 Vistelseförbud för barn

Ärendebeskrivning

Handlingar i ärendet
Tjänsteskrivelse daterad 2022-07-11.
Arbetsutskottets protokoll 2022-09-14 § 49.

BESLUT
Individ- och familjenämnden beslutar

att överlämna ovanstående yttrande till Kommunstyrelsen avseende Ds. 2022: 12 Vistelseförbud för barn

Expediering:
STA

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför egenhändiga underskrifter. De digitala underskrifterna framgår av protokollets sista sida.

Signature reference: 795293fd-43d4-46d7-9937-adf2e4637821

Individ & familjeförvaltningen Utveckling & Ekonomi
Handläggare: Karin Andersen
Datum: 2022-07-11

LANDSKRONA STAD

Remissvar

Ds 2022:12 Vistelseförbud för barn

Författningsförslag i promemorian *Vistelseförbud för barn* (Ds 2022:12) har remitterats till bland annat Landskrona stad.

Promemorian innehåller en utredning om det bör införas en möjlighet för socialnämnden att i skyddande syfte genom beslut begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället samt ge förslag på författningsändringar som är nödvändiga. Vistelseförbudet ska vara en socialt förebyggande insats med syfte att skydda de barn och ungdomar som kommer att kunna omfattas av det. Förbudet syftar inte till att verka allmänt brottsförebyggande eller för att upprätthålla ordningen på allmänna platser.

Inledningsvis kan det konstateras att utredningen förespråkar att ett sådant vistelseförbud som diskuteras i utredningen inte ska införas och anger flera skäl till detta. Landskrona Stad är eniga med utredningen, och vill trycka på följande.

Det finns inte en enskild förklaringsmodell som på ett fullständigt sätt förklarar varför vissa barn utvecklar ett normbrytande beteende. Tillgänglig kunskap pekar snarare mot att det är mer troligt att det finns flera olika orsaksbakgrunder till att barn utvecklar ett normbrytande beteende. Alla barn påverkas inte heller på samma sätt och inte alla unga personer som uppvisar riskfaktorer kommer att utveckla ett normbrytande beteende. De olika orsaksbakgrunderna är vanligtvis sammansatta av flera, snarare än enstaka riskfaktorer för normbrytande beteende. Barnets och föräldrarnas egna egenskaper och beteenden är mest betydelsefulla för utvecklingen av normbrytande beteenden före 12 års ålder. Ju äldre barnet blir, desto större betydelse får generellt sociala och strukturella faktorer utanför den egna primärfamiljen som till exempel kamratrelationer och närsamhällets övriga strukturer och utbud av prosociala aktiviteter.

Sökandet efter en identitet och en gemenskap är ofta ett av skälen till att barn och ungdomar lockas av normbrytande kamrater och miljöer. Tonvikten här ska läggas på relationerna till de personer som finns i de här miljöerna, inte på platsen i sig.

Om normbrytande personer skulle förbjudas att uppehålla sig på vissa platser finns en risk att dessa grupper söker sig till andra arenor dit vuxenvärlden eller prosociala kamrater inte har tillträde. Barnet riskerar att bli utlämnad till umgänge med andra antisociala eller normbrytande kamrater, det vill säga barn med ett eget riskbeteende. Detta kan leda till att barnet lär sig och utvecklar ett än mer destruktivt beteende. Ju äldre barnet blir, desto starkare är också sambandet generellt mellan det egna och kamraternas riskbeteende. Utifrån detta anser Landskrona stad att det finns en risk för att effekterna av vistelseförbud kan bli kontraproduktiva. Det finns en ökad risk för exkludering och ett förstärkt utanförskap, och en starkare misstro mot det konventionella samhället.

Sedan 1 januari 2020 är FN:s konvention om barns rättigheter lag i Sverige. Barn omfattas också av rättigheter som föreskrivs i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt i regeringsformen. Detta synsätt bör utgöra utgångspunkt vid bedömningen av om ett vistelseförbud ska införas. Ett barnrättsbaserat synsätt innebär att varje barn ska erkännas, respekteras och skyddas som rättighetsbärare i sig själv. Barnets individuella personlighet, egna behov och intressen samt integritet ska respekteras.

Samhället ska enligt artikel 33 i barnkonventionen vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn från narkotika och för att förhindra att barn utnyttjas i hanteringen av denna. För att en åtgärd ska anses vara lämplig anser Landskrona stad att den ha stöd i forskning och annan kunskap om barns utveckling, vilket utredningen har konstaterat att vistelseförbud inte har.

Rätten till rörelsefrihet slås fast i såväl 2 kap. 8 § regeringsformen som i artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Ett beslut som begränsar ett barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden inskränker barnets rörelsefrihet. En sådan inskränkning får endast ske för att tillgodose vissa intressen och ska stå i proportion till vad som ska uppnås med inskränkningen. Då det finns så svagt stöd för att ett vistelseförbud faktiskt kommer att ge den önskade effekten – att färre barn och ungdomar dras in i kriminalitet – kan Landskrona stad inte se att åtgärden har någon som helst proportionalitet.

Både Danmark och Norge kan genom så kallade uppehållsförbud begränsa en persons rätt att vistas på en viss plats eller inom ett visst område. Dessa åtgärder är dock inte insatser inom den sociala vården utan är antingen en reaktion på brott (Danmark) eller syftar till att förebygga brottslighet (Norge).

Utredningen konstaterar att ett vistelseförbud i svensk kontext inte ska vara en reaktiv åtgärd eller sanktion mot ett tidigare beteende utan ska verka som skydd mot att påverkas av en normbrytande omgivning. Utredningen konstaterar dock också att det inte är vistelsemiljön i sig som är en riskfaktor. Kriminellt umgänge, oavsett geografisk plats, är däremot en väl belagd riskfaktor. Den sociala kontexten är alltså viktigare än den fysiska platsen. Andra riskfaktorer, som till exempel socioekonomisk utsatthet, segregation, trångboddhet, en synlig kriminalitet och gängbildning i närområdet har en mer framträdande betydelse för barns normbrytande beteende än fysiska områden. Dessa faktorer präglar ofta hela bostadsområden på så sätt att hela området kan betraktas som en riskmiljö, snarare än vissa särskilda och klart avgränsade platser. Det finns även en rörlighet i dessa miljöer vilket innebär att personerna flyttar på sig, ofta med korta tidsintervall, vilket innebär att vistelseförbud inte kommer att få den önskade effekten. Exponeringen för kriminalitet, missbruk och annat normbrytande beteende i egna bostadsområdet går inte heller, enligt Landskrona stads uppfattning, att förebygga med vistelseförbud då det inte vore rimligt, vare sig ur ett juridiskt eller ett etiskt perspektiv, att ett barns omedelbara närmiljö skulle omfattas av vistelseförbudet.

Det har slagits fast i undersökningar från Brå att skolan är den vanligaste platsen för barn och unga att utsättas för brott, samtidigt som skolan är en av det viktigaste skyddsfaktorerna för barn; en anknytning till skolan och en god prestation rustar barnen för framtiden och ger dem bättre förutsättningar på arbetsmarknaden. Redan idag har skolledare möjlighet att stänga av elever från skolan under en kortare period. Även om det ökar tryggheten för de övriga eleverna har Landskrona stad snarare sett en motsatt effekt för den avstängde eleven. Dessa barn upplever ofta ett ökat utanförskap och den önskade beteendeförändringen uteblir. Barnet kommer efter avstängningen ofta tillbaka till samma sammanhang och med samma beteende som innan avstängningen. Skolan ska med anledning av detta enligt Landskrona stad inte kunna ingå i de områden som ska kunna omfattas av vistelseförbud eftersom skolan också är den tydligaste skyddande faktorn för barns utveckling.

Således återstår endast en del av barnets naturliga vistelseområden som kan vara föremål för ett sådant beslut, vilket även i sig minskar effekten av förbudet.

Landskrona stad ställer sig tveksamma till om ett vistelseförbud kan bli verksamt utifrån att de svårigheter som staden anser vara förknippande med att kontrollera om vistelsesförbudet följs, avgöra vem som ska kontrollera detta och hur eventuella överträdelser ska beivras.

Om tanken är att socialtjänstens medarbetare i sitt uppsökande arbete ska kontrollera om barn befinner sig på ”fel” platser är följande viktigt att poängtera: socialtjänstens medarbetare får inte heller själva fysiskt förflytta någon, utan den uppgiften åligger Polisen. Om socialtjänstens medarbetare i dessa fall ändå förväntas delta i denna typ av kontroller torde då meningen vara att de ska kontakta Polisen för att barnet ska omhändertas och förflyttas. Landskrona stad anser att Polisens resurser bättre kan nyttjas på annat sätt, då vi inte anser att vistelseförbudet kommer att ha önskad effekt. Landskorna stad ställer sig även frågande till om denna typ av rapportering är en lämplig uppgift för socialtjänstens medarbetare utifrån att det kommer att försvåra socialtjänstens ansvar för uppsökande arbete enligt 5 kap 1 § SoL då barnen kan anse att det är viktigare att försöka smita undan socialtjänsten än att samarbete. Barnen riskerar att mista tilltron till myndigheten.

Landskrona stad instämmer med de poliser som intervjuats i utredningen att det behöver tas ställning till eventuella sanktioner vid överträdelse av vistelseförbudet, utöver att omhänderta barnet och flytta det från platsen. Den finns annars en risk att barnet bara åker tillbaka till platsen.

Trots att Landskrona stad inte anser att ett vistelseförbud ska införas, lämnas här några korta kommentarer på de föreslagna författningsändringarna.

Det är föreslaget att beslut om vistelseförbud ska fattas av förvaltningsrätten efter ansökan från socialnämnden. Det är förvisso bra att det inte kan beslutas lättvindigt genom tillfälliga vistelseförbud då detta minskar risken för hastigt påkomna och godtyckliga beslut. Landskrona Stad anser också att rätten till ombud, överklagande och omprövning ava beslutet tillgodoser de grundläggande rättssäkerhetskrav som kan ställas på beslut av den här karaktären. Landskrona stad konstaterar dock att förvaltningsrättens handläggningstid kan komma att innebära att den som ansökan gäller kommer att finna nya platser att vistas på och på så vis undkomma vistelseförbudet. Beslutet kommer därför att bli verkningslöst.

Utredningen menar att den senaste tidens utveckling kring barn och unga som befinner sig i en kriminell kontext kräver nya arbetssätt. Landskrona stad ställer sig emellertid frågande till om det verkligen ska vara en fråga för socialtjänsten, och inte som i Norge och Danmark, en fråga för de rättsvårdande instanserna. Om socialtjänsten skulle vara den som initierar en ansökan om vistelseförbud införs en arbetsuppgift som, enligt Landskrona stads bedömning, ytterligare försvårar socialtjänstens förebyggande och främjande arbete. Även om lagstiftarens intentioner med

ett vistelseförbud är att det ska vara till skydd för barn föreligger en stor risk att det kommer att uppfattas som en repressiv åtgärd vilket Landskrona stad inte anser vara förenligt med socialtjänstens uppdrag såsom det kommer till uttryck i socialtjänstlagen.

Utredningen lyfter fram att det redan idag finns inslag inom socialtjänstens uppdrag som inte är av vårdande karaktär, utan begränsande precis som vistelseförbud. Utreseförbud enligt 31 a§ LVU är ett sådant. Landskrona stad är dock av den uppfattningen att utreseförbudet får den avsedda effekten – att barnet inte kan föras utomlands i syfte att ingå äktenskap, en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas – medan det inte finns stöd i den kunskap som finns kring varför barn utvecklar ett normbrytande beteende för att ett vistelseförbud skulle vara en effektiv motåtgärd för det enskilda barnet. Den positiva effekten som kan komma av ett vistelseförbud är att den allmänna ordningen upprätthålls i samhället. Detta är, Landskrona stads bestämda uppfattning, inte en uppgift för socialtjänsten utan för ordningsmakten.

Slutligen vill Landskrona stad framföra att alla sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, enligt artikel 3 i barnkonventionen i första hand ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa när de ska fatta beslut som rör barn. Detta gäller beslut som rör ett enskilt barn såväl som beslut av mer övergripande karaktär som rör många, eller alla, barn. Utredningen har konstaterat att ett vistelseförbud för barn inte har stöd i forskning, och det inskränker även barns grundläggande fri- och rättigheter. Att ändå besluta om att införa vistelseförbud för barn bedömer Landskrona stad inte är förenligt med barnets bästa.

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden föreslås besluta

- att överlämna ovanstående yttrande till Kommunstyrelsen avseende Ds. 2022: 12 *Vistelseförbud för barn*

Annette Lindberg Mohlin Pia Söderstjerna

Förvaltningschef Verksamhetschef

§ 49 Dnr 2022/1978

Remissvar DS 2022:12 Vistelseförbud för barn

Ärendebeskrivning

Handlingar i ärendet
Tjänsteskrivelse daterad 2022-07-11.

Förslag till beslut
Individ- och familjenämndens arbetsutskott föreslås föreslå Individ-och familjenämnden besluta

att överlämna ovanstående yttrande till Kommunstyrelsen avseende Ds. 2022: 12 Vistelseförbud för barn

Yrkande
Torbjörn Brorsson (M) yrkar att hålla ärendet öppet till nämnden.

BESLUT
Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar att hålla ärendet öppet till nämnden.

Expediering:
IFN

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför egenhändiga underskrifter. De digitala underskrifterna framgår av protokollets sista sida

Signature reference: 435e7101-a00c-414e-9c01-eacf0fde50fe

LANDSKRONA STAD

Kommunstyrelsen

Datum
2022-10-13

§ 160 KS 2022/2259

Remiss från socialdepartementet - Vistelseförbud för barn

Ärendebeskrivning
Socialdepartementet har sänt över författningsförslag i promemorian Vistelseförbud för barn på remiss till Landskrona stad.
Uppdraget har varit att särskilt belysa vilka konsekvenser en begränsning av enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället kan få och hur en sådan möjlighet förhåller sig till grundläggande fri- och rättigheter och till Sveriges internationella åtaganden. Syftet med ett vistelseförbud är att hindra barnet från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka barnets hälsa eller utveckling negativt.
I uppdraget har ingått att oavsett ställningstagande i fråga om behov, lämna förslag till författningsändringar.
Utredningen förespråkar att ett sådant vistelseförbud som diskuteras i utredningen inte ska införas. Trots ställningstagandet i sak lämnas, i enlighet med uppdraget, förslag till en reglering om vistelseförbud i syfte att förebygga och förhindra att barn far illa. Bestämmelserna om vistelseförbud föreslås införas i Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Ärendeberedning
Stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad den 23 september 2022, med remiss och yttrande.
Kommunstyrelsens arbetsutskott behandlade ärendet den 3 oktober 2022 § 138 och föreslog kommunstyrelsen besluta att till socialdepartementet översända individ- och familjenämndens yttrande som sitt eget.

BESLUT
Kommunstyrelsen beslutar

att till socialdepartementet översända individ- och familjenämndens yttrande som sitt eget.

_____

Expedieras till: Socialdepartementet (instruktion i remissbrev)

Signature reference: 425f795d-464c-4016-b288-25e1a2fdd4ac